

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного, нотаріального та виконавчого процесу

НОВЕЛИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: СПРОЩЕНІ ПРОВАДЖЕННЯ

**Матеріали
науково-практичної конференції**

***5 травня 2025 року
м. Одеса***

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
Неллі Юріївни Голубевої

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.919.(477)(062)

H727

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29744>

У збірці матеріалів науково-практичної конференції представлено тези доповідей науковців, що висвітлюють актуальні питання новел цивільного процесуального законодавства, зокрема інституту спрощеного провадження як ефективного механізму вирішення нескладних цивільних справ. У доповідях науковців обґрунтовано доцільність спрощеної процедури розгляду, що дозволяє забезпечити оперативність та економічність судового процесу. Особлива увага приділена критеріям віднесення справ до спрощеного провадження, правовим гарантіям учасників процесу, а також окреслено напрями подальшого вдосконалення законодавства з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у межах цивільної юрисдикції.

Укладачі:

Н. Ю. Голубєва — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат;

І. А. Яніцька — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

О. В. Сатановська — аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

Друкуються за рішенням кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія» (*протокол № 10 від 23.05.2025 р.*)

Московчук Дмитро Олександрович Проблеми оптимізації цивільного процесуального законодавства Республіки Польща	44
Паскар Ауріка Лазорівна Роль спрощеного провадження в забезпеченні права на судовий захист в цивільному та адміністративному судочинстві	47
Полуніна Ольга Олександрівна Цифровізація та спрощене провадження: роль ЄСІТС, електронного суду, доказів	50
Стоянова Тетяна Анатоліївна Розгляд справ про видачу обмежувального припису — оптимізація цивільного судочинства чи/та спрощена процедура . . .	53
Цал-Цалко Юлія Юліївна Сутність спрощеного позовного провадження в цивільному судочинстві	56
Яніцька Інна Анатоліївна Мирова угода як інструмент оптимізації цивільного судочинства: роль виконавця у забезпеченні її виконання	58
Бітов Іван Андрійович Спрощене провадження в суді апеляційної інстанції	62
Мельниченко Анна Володимирівна Процесуальні наслідки рішень, ухвалених у спрощеному провадженні, для приватного виконавця	65

Секція II

ЗАОЧНИЙ РОЗГЛЯД. НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ. ІНШЕ

Волкова Наталія Василівна Щодо деяких особливостей судового наказу у справах про стягнення аліментів на утримання дитини	68
Ліопол Інна Михайлівна Ефективність наказного провадження як спрощеного виду цивільного судочинства: статистичний аналіз	71
Лукасевич Геннадій Олегович Примусове виконання рішень у сімейних спорах: повернення дитини та порядок спілкування	76

розгляду. Також важливо вдосконалювати електронні сервіси суду, забезпечуючи доступ до правосуддя навіть у віддалених громадах. Не менш важливим є підвищення рівня правової обізнаності населення щодо можливостей спрощеного провадження.

Отже, спрощене провадження, як у цивільному, так і в адміністративному судочинстві, відіграє важливу роль у реалізації права на судовий захист. Воно значно підвищує доступність правосуддя для громадян, особливо в умовах обмежених ресурсів або вразливого становища. Водночас застосування цього інституту вимагає зваженого підходу, який враховує не лише ефективність, а й фундаментальні права учасників процесу. Лише за умови балансу між процесуальною економією та гарантіями справедливості спрощене провадження здатне повною мірою реалізувати своє призначення.

Список використаних джерел

1. Висновок № 6 (2004) Консультативної ради європейських суддів про справедливий суд у розумні строки та роль судді в судових процесах з урахуванням альтернативних засобів вирішення спорів. м. Страсбург, 24 листопада 2004 р. URL: https://court.gov.ua/userfiles/visn6_2004.pdf
2. Захарова О. С., Єпанчинцев О. Поняття та сутність спрощеного позовного провадження. Підприємство, господарство і право. 2021. № 1. С. 17–21.
3. Васильєва-Шаламова Ж. В. Поняття та характерні ознаки спрощеного провадження як виду процесуального провадження Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 4. С. 110–114. URL: http://lsej.org.ua/4_2022/23.pdf
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

Полуніна Ольга Олександрівна

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА СПРОЩЕНЕ ПРОВАДЖЕННЯ: РОЛЬ ЄСІТС, ЕЛЕКТРОННОГО СУДУ, Е-ДОКАЗІВ

Цифровізація стала символом модернізації державного управління, і судова система в Україні не залишилася осторонь цього процесу. Упродовж останніх років активно впроваджуються електронні інструменти, покликані зробити судочинство оперативнішим, зруч-

нішим і менш затратним. Одним із таких рішень стала Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС), до складу якої входить сервіс «Електронний суд» та інструменти для роботи з електронними доказами.

На перший погляд, ці інструменти — крок у правильному напрямку. ЄСІТС забезпечує електронний документообіг, автоматизований розподіл справ, онлайн-обмін між учасниками процесу, а також можливість фіксування судових засідань у форматі відео конференції [1]. Це дає змогу зекономити час, знизити фінансові витрати, забезпечити доступ до правосуддя навіть у найвіддаленіших населених пунктах. Проте чи завжди цифрове спрощення дорівнює справжній доступності.

Сервіс «Електронний суд» дозволяє подавати позови, клопотання, відзиви та інші документи дистанційно. Це швидко й формально зручно. Але не всі учасники процесу — особливо фізичні особи без спеціальної підготовки чи з обмеженим доступом до інтернету — здатні повноцінно скористатися цими можливостями. У результаті виникає нова нерівність: цифрова. Судовий процес стає ніби відкритим, але не для всіх однаковою мірою.

До того, навіть наявні сервіси не завжди працюють належним чином. Представники самої судової адміністрації публічно визнають технічні й організаційні недоліки. Так, кандидат на посаду заступника голови ДСА Олексій Білаш зазначав: «Електронний суд не працює через роботу в ній адміністраторів», «половині судів не вистачає техніки», а ті, що її мають, «не встигають або не бажають сканувати документи» [5]. Це свідчить не лише про технічні, а й про системні проблеми управління процесом цифровізації. Ще одне важливе питання — електронні докази [2]. Цей інструмент відкриває нові можливості, але й породжує нові ризики: сумнів у достовірності, можливість маніпуляцій із файлами, відсутність єдиної стандартизованої практики верифікації цифрових матеріалів. Усе це ставить під сумнів надійність та об'єктивність доказової бази.

Отже, цифровізація безумовно зробила судовий процес швидшим і дешевшим. Але чи не занадто дорогою є ціна цієї ефективності? Формалізм, автоматизація без належного людського контролю, надмірна залежність від технічних рішень — усе це ризикує підірвати довіру до суду та змістовну справедливість рішень. Цифрові технології — важливий крок уперед, але важливо пам'ятати, що правосуддя — це не лише алгоритми й кабінети. Це передусім людські долі, і кожен натиск кнопки має нести не лише зручність, а й відповідальність. Законодавець і правозастосовувач мають шукати баланс між технологічністю, ефективністю та якістю, не втрачаючи головного — справедливості. Питання цифрової нерівності особливо заго-

струється, коли йдеться про участь у судових засіданнях у форматі відеоконференції. Формально така участь розширює географію доступу до правосуддя, однак на практиці — за нестабільного інтернету, відсутності технічної підтримки або елементарних навичок користування — може фактично позбавити людину реальної можливості бути почутою. Залишається відкритим також питання ідентифікації особи: наскільки безпечно та надійно проводити засідання, не маючи фізичної присутності сторін?

В окремих випадках, наприклад у сімейних справах або справах щодо захисту честі й гідності, електронна комунікація може знеособити конфлікт, зменшити емпатію та перетворити живий конфлікт на абстрактну цифрову справу. Це може негативно вплинути на якість правової оцінки суддею контексту справи. Досвід інших країн демонструє: технологічні рішення в судочинстві мають супроводжуватися чіткою нормативною базою та розвинутою цифровою культурою. Наприклад, у Нідерландах та Естонії цифрові судові сервіси впроваджуються з паралельним навчанням суддів, адвокатів та громадян. Крім того, важливу роль відіграє відкритість алгоритмів, які використовуються в автоматизованому розподілі справ або обробці даних — прозорість тут стає гарантією довіри.

Окремо варто згадати й про юридичну відповідальність за технічні збої. У сучасній практиці часто не зрозуміло, хто відповідальний за ситуацію, коли позов не надійшов у систему через її збій, або документ не був зареєстрований в електронному кабінеті. У таких випадках сторони ризикують втратити доступ до правосуддя без можливості апеляції чи компенсації. Цифровізація також потребує етичного супроводу. Правники мають усвідомлювати: зручність для суду не повинна ставати тягарем для учасника процесу. Наприклад, перенесення всіх процесуальних строків на автоматизовані нагадування та електронні лічильники може залишити без захисту тих, хто не має щоденного доступу до електронної пошти або гаджетів. В умовах війни, тимчасового переміщення або мобілізації — це вже не поодинокі випадки, а масштабна соціальна реальність.

Отже, цифровізація правосуддя — не просто технічна інновація, а цивілізаційний виклик. Вона здатна зробити суд справді ближчим до людини, але також здатна, якщо її реалізовувати без балансу, поглибити нерівність, підмінити справедливність формою та залишити беззахисними тих, хто не встигає за темпами прогресу. Правова держава повинна гарантувати не лише електронний доступ до суду, а й реальну можливість скористатися цим правом. Для цього потрібно не просто впроваджувати сервіси, а вибудовувати навколо них систему підтримки, навчання, відповідальності й етики.

Список використаних джерел

1. Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Рішення Вищої ради правосуддя від 17 серпня 2021 року № 1845/0/15–21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910–21#Text>.
2. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV : станом на 4 листоп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618–15#Text>.
3. Ясинок М. М., Котвяковський Ю. О. Електронний суд в цивільному судочинстві. Приватне та публічне право. 2023. URL: http://pplaw.in.ua/archive/1_2023/6.pdf.
4. Подрез Олександр and Кристина Петросян. *«Електронний суд» у цивільно-му судочинстві: переваги, проблеми, шляхи вирішення*. Diss. СНУ ім. В. Даля, 2024.
5. Суди не сканують документи, є Суд доведеться переробити, а на 2024 рік планується аудит ЄСІТС, — що розповів кандидат на заступника голови ДСА Олексій Білаш. Судово-юридична газета. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/288403-sudyne-skaniruyut-dokumenty-yesud-pridetsya-pererobotat-a-na-2024-god-planiruyetsya-auditesits-chto-rasskazal-kandidat-na-zampredsedatelya-gsa-aleksey-bilash> (дата звернення: 14.05.2024).

Стоянова Тетяна Анатоліївна

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РОЗГЛЯД СПРАВ ПРО ВИДАЧУ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ — ОПТИМІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ЧИ/ТА СПРОЩЕНА ПРОЦЕДУРА?

*«Справжнє розуміння не можна спростити без загрози
спотворення буття» (Мартін Хайдеггер, *Буття і час*).*

В національному науковому просторі поняття «спрощення судових процедур», «спрощене провадження» з'явилися не так давно та потребують наукового осмислення, структурування, оскільки на попередніх етапах судової реформи такі інститути не були притаманні національному цивільному процесуальному праву.

Небагато уваги серед науковців приділено й аналізу місця окремого провадженню і справ про видачу обмежувального припису в процесі оптимізації цивільного судочинства, зокрема *чи можна*